

THỰC TRẠNG VÀ CƠ CHẾ TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU ĐẾN HOẠT ĐỘNG THỂ DỤC THỂ THAO

Nguyễn Thanh Tùng*
Phạm Tuấn Hùng**

Tóm tắt:

Bằng việc phân tích những dự báo về tác động của khí hậu vùng và mô hình khí hậu quốc gia, kết hợp với khảo sát, đánh giá, chúng tôi tiến hành đánh giá thực trạng về biến đổi khí hậu (BĐKH) ảnh hưởng đến các hoạt động thể dục thể thao (TDTT), trên cơ sở đó phân tích và xác định cơ chế tác động của biến đổi khí hậu đến các lĩnh vực TDTT.

Từ khóa: Biến đổi khí hậu, cơ chế tác động, thể dục thể thao.

Determining the mechanism impact of climate change on physical training and sports activities

Summary:

By analyzing the impact prediction of the regional climate and the national climate model combined with the survey and assessment, we conduct an assessment of the current state of climate change which is affecting physical training and sports activities. On that basis, the topic has analyzed and determined the mechanism impact of climate change on the sports field.

Keywords: Climate change, Mechanism of action, sport.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Việt Nam với hơn 3000 km bờ biển, nằm trong khu vực châu Á gió mùa, hàng năm phải đối mặt với sự tác động của nhiều loại hình thời tiết phức tạp. Các hiện tượng thiên tai xảy ra hầu như quanh năm và trên khắp mọi miền lãnh thổ. BĐKH và nước biển dâng dường như đã có những tác động tiêu cực không chỉ đến nhiều lĩnh vực tự nhiên, kinh tế, xã hội, môi trường mà còn đến lĩnh vực TDTT. Làm rõ được khí hậu Việt Nam đã, đang và sẽ biến đổi như thế nào sẽ giúp đánh giá được tác động của BĐKH và làm cơ sở cho việc đề ra các giải pháp, chiến lược và kế hoạch thích ứng với BĐKH, góp phần phục vụ phát triển bền vững đất nước.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Trong quá trình nghiên cứu, chúng tôi sử dụng các phương pháp nghiên cứu: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu; phương pháp điều tra xã hội học và phương pháp khảo sát thực địa.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

1. Thực trạng tác động của biến đổi khí hậu đến các hoạt động thể dục thể thao

Theo kết quả điều tra, khảo sát các hiện tượng thời tiết cực đoan như mưa dầm (lượng mưa lớn), bão, lốc tố, và lụt ảnh hưởng rất mạnh công tác tổ chức và thi đấu, nhất là vào mùa mưa bão. Có những năm không thể tổ chức được hoạt động thi đấu, phải hoãn hoặc hủy bỏ, gây tổn hại về kinh tế, thành tích, sức khỏe VĐV cũng như uy tín của địa phương. Theo nhiều cán bộ lãnh đạo thể thao nhiều khi không thể chủ động sắp xếp kế hoạch vì nếu đăng cai giải thi đấu quốc gia, quốc tế lệ thuộc vào kế hoạch từ đầu năm của cơ quan quản lý cấp trên. Còn với các giải thi đấu thành tích cao hay phong trào ở địa phương thì ngành TDTT luôn chủ động, nhưng đôi khi cũng bị ảnh hưởng vì không thể lường trước tình hình thời tiết thay đổi. Do đó, dưới tác động của BĐKH việc xây dựng các chương trình thi đấu thể thao phải cân nhắc về mặt thời gian thực hiện, độ dài của

*PGS.TS, Trường Đại học TDTT Đà Nẵng

**TS, Trường Đại học TDTT Đà Nẵng

chương trình có thể sẽ phải thay đổi so với kế hoạch đã phê duyệt. Đối với các chương trình tổ chức thi đấu thể thao ở địa phương đã được xây dựng và đang thực hiện cần có những thay đổi phù hợp, cần có những phương án dự phòng trong trường hợp xảy ra những “sự cố” bất thường do các điều kiện thời tiết cực đoan. Điều này sẽ có thể làm phát sinh thêm chi phí, ảnh hưởng đến tài chính địa phương.

Để xác định cơ chế tác động của biến đổi khí hậu đến các hoạt động TDTT, chúng tôi tiến hành khảo sát và đánh giá tác động của biến đổi khí hậu đến các lĩnh vực chính đó là: Cơ sở vật chất kỹ thuật, công trình thể thao; công tác huấn luyện; tổ chức thi đấu, sự kiện; thể thao quần

chúng và dịch vụ tại một số tỉnh điển hình thường xuyên bị ảnh hưởng của biến đổi khí hậu như: Nghệ An, Quảng Bình, Huế.

1.1. Thực trạng tác động của biến đổi khí hậu tới cơ sở vật chất và công trình thể thao

Cơ sở vật chất kỹ thuật, công trình thể thao được xem xét đánh giá bao gồm: Hệ thống các nhà tập, nhà thi đấu, bể bơi, sân bãi tập luyện... ở cấp tỉnh là chủ yếu. Thông qua phân tích về các yếu tố của BĐKH, khảo sát thực địa về hiện trạng cơ sở vật chất kỹ thuật, công trình thể thao, kết hợp phỏng vấn, trao đổi với đội ngũ cán bộ, HLV... và nghiên cứu các vấn đề liên quan. Mức độ tác động của BĐKH đến cơ sở vật chất kỹ thuật, công trình thể thao được tổng hợp qua bảng 1.

Bảng 1. Mức độ tác động và khả năng dễ bị tổn thương do BĐKH đến cơ sở vật chất, công trình thể thao

Địa phương	Các loại hình thiên tai và thời tiết cực đoan liên quan đến BĐKH													
	Nhiệt độ tăng		Lượng mưa tăng		Bão, ATNĐ		Lũ, lụt		Lốc, tố, (dông sét Mưa đá)		Lạnh kéo dài		Triều cường/NBD	
	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT
Nghệ An	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	TB	TB	-	-	TB	TB	-	-
Quảng Bình	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	TB	TB	TB	TB	-	-
Thừa Thiên - Huế	Thấp	Thấp	Mạnh	TB	Mạnh	TB	Mạnh	TB	TB	TB	TB	TB	-	-

Ghi chú: ATNĐ: Áp thấp nhiệt đới; NBD: Nước biển dâng; TĐ: Tác động; TT: Tổn thương

Qua bảng 1 cho thấy, hầu hết các công trình thể thao ở các tỉnh Nghệ An, Quảng Bình và Thừa Thiên - Huế bị xuống cấp do tác động về BĐKH. Đặc biệt là các sân vận động, do điều kiện thời tiết khắc nghiệt, quá nắng, mưa dầm, kèm theo gió biển mặn gây ăn mòn, hệ thống khán đài sân vận động bị xuống cấp trầm trọng, khán đài bị lún, nứt, hệ thống khung lan can, hàng rào bị rỉ sét, gãy, tường của các công trình bị ẩm, nứt, ngưng tụ của bụi bẩn, tạo điều kiện cho sự phát triển của các loại rêu, mốc, các loài thực vật khác..., càng làm tăng nguy cơ sụt, nứt, của các bề mặt. Dưới tác động của nắng – mưa, kết cấu của chất liệu xây dựng là gạch, gạch nuy của các công trình bị phá vỡ, gây hư hỏng và rạn nứt.

1.2. Thực trạng về tác động của biến đổi khí hậu đến công tác huấn luyện

BĐKH tác động đến công tác huấn luyện biểu hiện chủ yếu trên hai mặt chính là việc thực hiện kế hoạch huấn luyện và sức khỏe của VĐV. Kết quả điều tra đánh giá mức độ tác động và khả năng dễ bị tổn thương do BĐKH đến công tác huấn luyện ở Nghệ An, Quảng Bình và Thừa Thiên Huế được trình bày tại bảng 2.

Kết quả bảng 2 cho thấy: BĐKH đã gây tác động và tổn thương đến công tác huấn luyện ở nhiều mức độ khác nhau, tùy theo đặc điểm khí hậu từng địa phương, đặc điểm cơ sở vật chất phục vụ tập luyện, sinh hoạt, điều kiện chăm sóc sức khỏe VĐV cũng như năng lực ứng phó ở từng địa phương.

Bảng 2. Mức độ tác động và khả năng dễ bị tổn thương do BĐKH đến công tác huấn luyện

Địa phương	Các loại hình thiên tai và thời tiết cực đoan liên quan đến BĐKH													
	Nhiệt độ tăng		Lượng mưa tăng		Bão, ATNĐ		Lũ, lụt		Lốc, tố, (dông sét Mưa đá)		Lạnh kéo dài		Triều cường/NBD	
	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT
Nghệ An	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	TB	TB	Thấp	Thấp	-	-	TB	TB	-	-
Quảng Bình	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	TB	TB	Mạnh	Cao	Mạnh	TB	Mạnh	TB	-	-
Thừa Thiên Huế	Thấp	Thấp	Mạnh	TB	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	Mạnh	TB	Mạnh	TB	-	-

Ghi chú: ATNĐ: Áp thấp nhiệt đới; NBD: Nước biển dâng; TĐ: Tác động; TT: Tổn thương

1.3. Thực trạng về tác động của biến đổi khí hậu đến tổ chức các hoạt động sự kiện, thi đấu thể thao, hoạt động thể thao quần chúng và dịch vụ thể thao

Kết quả khảo sát đánh giá mức độ tác động và khả năng dễ bị tổn thương đến tổ chức thi đấu sự kiện (TĐSK), thể thao quần chúng (TTQC) và dịch vụ thể thao (DVTT) ở Nghệ An, Quảng Bình, Thừa Thiên - Huế được trình bày tại bảng 3.

Bảng 3. Mức độ tác động và khả năng dễ bị tổn thương do BĐKH đến tổ chức thi đấu, sự kiện, thể thao quần chúng và dịch vụ thể thao

Địa phương		Các loại hình thiên tai và thời tiết cực đoan liên quan đến BĐKH													
		Nhiệt độ tăng		Lượng mưa tăng		Bão, ATNĐ		Lũ, lụt		Lốc, tố, (dông sét Mưa đá)		Lạnh kéo dài		Triều cường/NBD	
		TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT	TĐ	TT
Nghệ An	TĐSK	TB	TB	TB	TB	TB	TB	Thấp	Thấp	-	-	TB	TB	-	-
	TTQC	TB	TB	TB	TB	TB	TB	TB	TB	-	-	TB	TB	-	-
	DVTT	TB	TB	Mạnh	Cao	TB	TB	Thấp	Thấp	-	-	TB	TB	-	-
Quảng Bình	TĐSK	Thấp	Thấp	Mạnh	Cao	TB	TB	TB	TB	Thấp	Thấp	Thấp	Thấp	-	-
	TTQC	Mạnh	Cao	Mạnh	Cao	TB	TB	Mạnh	Cao	TB	TB	TB	TB	-	-
	DVTT	TB	TB	Mạnh	Cao	TB	TB	Mạnh	TB	TB	TB	TB	TB	-	-
Thừa Thiên Huế	TĐSK	Thấp	Thấp	Mạnh	TB	Mạnh	TB	Mạnh	Cao	Mạnh	Thấp	Mạnh	Thấp	-	-
	TTQC	Thấp	Thấp	Mạnh	Cao	TB	TB	Mạnh	Cao	TB	TB	TB	TB	-	-
	DVTT	Thấp	Thấp	Mạnh	Cao	Mạnh	TB	Mạnh	Cao	TB	TB	TB	TB	-	-

Ghi chú: ATNĐ: Áp thấp nhiệt đới; NBD: Nước biển dâng; TĐ: Tác động; TT: Tổn thương



Biến đổi khí hậu hiện đã và đang tác động tới mọi mặt của cuộc sống, trong đó có Thể dục thể thao

Từ bảng 3 cho thấy: Các tỉnh Nghệ An, Quảng Bình và Thừa Thiên Huế, do điều kiện khí hậu khắc nghiệt, mức độ tác động chung của thiên tai và các hiện tượng thời tiết cực đoan thường dữ dội hơn, nên so với cả nước, các hoạt động tổ chức thi đấu, thể thao quần chúng và dịch vụ thể thao chịu tác động mạnh và khả năng bị tổn thương là cao hơn, nhất là những tác động do sự gia tăng lượng mưa và lũ lụt.

2. Xác định cơ chế tác động của biến đổi khí hậu đến lĩnh vực thể dục thể thao

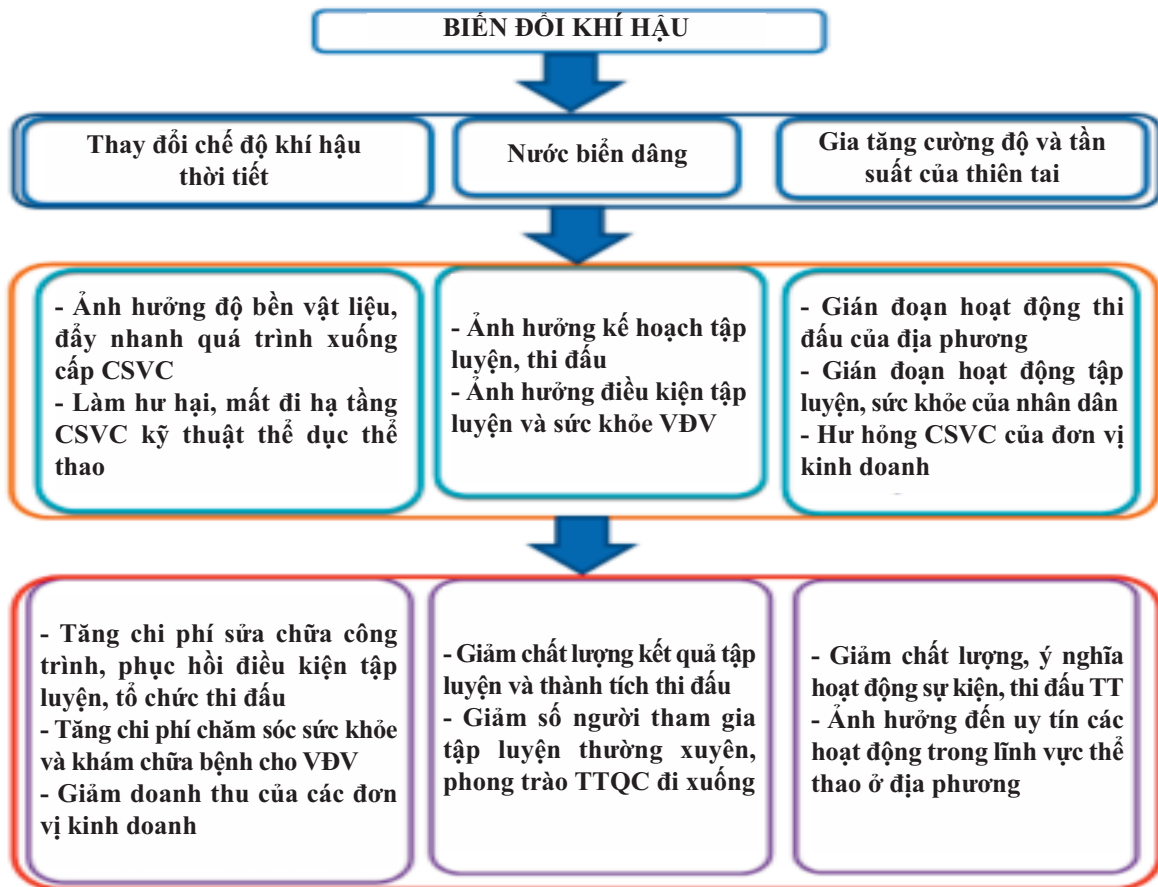
Kết quả khảo sát và điều tra cho thấy, trong khoảng thời gian diễn ra các biểu hiện thời tiết cực đoan, đặc biệt là mưa, lụt, hoặc nắng nóng kéo dài, giảm đáng kể chất lượng sức khỏe người dân, cơ sở vật chất, sân bãi bị hư hỏng (sân bãi ngoài trời là chủ yếu) làm ảnh hưởng đến hoạt động TDTT đáng kể. Việc tổ chức các hoạt động thi đấu, sinh hoạt thể thao trong mùa mưa gần như tạm dừng hoàn toàn. Nắng nóng ảnh hưởng trực tiếp đến thành tích thể thao và đời sống sức khỏe. Hạn hán và sự thay đổi biểu đồ lượng mưa ảnh hưởng đến các mặt sân thi đấu và làm tăng chi phí sửa chữa, bảo trì. Mức chênh lệch từ tăng sử dụng nước và năng lượng đến phí bảo hiểm để trang trải các rủi ro gia tăng. Lượng mưa cực lớn đe dọa sạt lở các mặt sân trong một thời gian ngắn, và gây những thiệt

hại lớn hơn cho các mặt sân, điều này cũng ảnh hưởng đến chi phí bảo trì và bảo hiểm

Đối với hoạt động kinh doanh dịch vụ thể thao, nhiều chủ đầu tư các cơ sở dịch vụ đã mạnh dạn đầu tư trang thiết bị, công nghệ mới để khắc phục những tác động bất lợi của thời tiết, duy trì doanh thu (đầu tư sân cỏ nhân tạo, lắp đặt mái che cho các sân tập luyện). Tuy nhiên, vào những thời điểm như mưa dầm, nắng nóng, bão lụt, lượng khách hàng sử dụng dịch vụ giảm đáng kể, ảnh hưởng hiệu quả kinh doanh.

Như vậy, có thể thấy BĐKH với những biểu hiện về sự thay đổi quy luật thời tiết và sự xuất hiện ngày càng tăng các hiện tượng thời tiết cực đoan, không những có tác động tiêu cực đến việc tổ chức thực hiện các hoạt động sự kiện và thi đấu thể thao, gây ảnh hưởng đến hoạt động quản lý nhà nước uy tín của ngành, địa phương, mà còn ảnh hưởng tiêu cực đối với hoạt động tập luyện, giảm hiệu quả của hoạt động kinh doanh dịch vụ của các doanh nghiệp thể thao.

Qua quá trình khảo sát và phân tích, có thể xác định khái quát cơ chế tác động của BĐKH đến hạ tầng cơ sở vật chất kỹ thuật thể thao, công tác huấn luyện, tổ chức hoạt động sự kiện, thi đấu thể thao, thể thao quần chúng và dịch vụ thể thao như sau:



KẾT LUẬN

- Biến đổi khí hậu đã tác động và ảnh hưởng không nhỏ tới cơ sở vật chất, kế hoạch huấn luyện và các hoạt động tổ chức thi đấu, thể thao quần chúng và dịch vụ thể thao.

- Chúng tôi đã xây dựng được cơ chế tác động của biến đổi khí hậu đến lĩnh vực TĐTT.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Tài nguyên môi trường 2009, *Kịch bản biến đổi khí hậu, nước biển dâng cho Việt nam.*
2. Công văn số 3815/BTNMT-KTTVBĐKH ngày 13 tháng 10 năm 2009 về Khung hướng dẫn xây dựng kế hoạch hành động ứng phó với Biến đổi khí hậu.
3. IWE 2009, *Đánh giá tính dễ bị tổn thương do BĐKH ở thành phố Đà Nẵng.*
4. Nguyễn Ngọc Trân 2009, *Ứng phó với biến đổi khí hậu và nước biển dâng, Chương trình mục tiêu quốc gia, một số nhiệm vụ khoa học và công nghệ cần triển khai.*
5. Nguyễn Văn Thắng và cộng sự (2011), *BĐKH và tác động ở Việt Nam*, Nxb Khoa học và Kỹ thuật.

6. *Quyết định số 158/2008/QĐ-TTg v/v ban hành Chương trình mục tiêu quốc gia ứng phó với BĐKH.*

7. Bingxin Yu 2010, *Impacts of Climate Change on Agriculture and Policy Options for Adaptation: The Case of Vietnam*, International Food Policy Research Institute.

8. Fan, S. 2008, *Public expenditure, growth and poverty in developing countries: Issues, methods and findings eds.* Baltimore: John Hopkins Publications.

(Bài nộp ngày 9/11/2020, phản biện ngày 13/11/2020, duyệt in ngày 4/12/2020)

Chịu trách nhiệm chính: Nguyễn Thanh Tùng,
Email: tungtdtt1975@gmail.com)